

Tóth Krisztina

Pixel

Magyar

Tóth Krisztina: Pixel

Tóth Krisztina
Pixel
- szövegtest -
(Részlet)

(Részlet)

MAGVETŐ

Magvető Könyvkiadó és Kereskedelmi KFT.
www.magveto.hu

ISBN 978-963-14-2940-4

© *Tóth Krisztina, 2011*

Első fejezet, avagy *a kéz története*

A kéz ujjai rövidek és párnásak, a körmök tövig vannak rágva. A kéz egy hatéves fiúé. A kéz ujjai segítenek számolni, a kéz segít eltakarni a szemet. A gyerek egy hokedlin ül, és szabókrétával köröket firkál az asztallapra, noha többször megkérték már, hogy ezt ne csinálja. Csigavonalban rajzolja a karikákat, és azt képzelem, hogyha végtelen hosszú ideig köröz, akkor a vonalak egymásra rakódnak és majd kiemelkednek térben az asztallapból, mint egy térbeli rugó. Megpróbálta ezt elmagyarázni a többieknek is, de mindenki félbeszakította, úgyhogy most egyedül, félrehajtott fejjel dolgozik a deszkán, karjával takarva a rajzot. A szabókrétát a fiókban találta meg, oda dugták el a nagyok. A kislányt egyébként Dawidnak hívják, a varsói gettóban lakik az anyjával, Bozenával és annak nővéreivel. Az ajtó be-lökik, a szobában tartózkodó három ember a sarokba szorul. Amikor Celina felugrik, még észreveszi a szabókrétát, de mondani már nem tud semmit, mert lelövik. A szabókréta leesik és kettétörik. Később, amikor a fiókban idegenek kutatnak evőeszközök és ezüstnemű után, valaki rálép. Dawid sajnos később sem tudja befejezni a krétás kísérletet, mert nem éli túl a háborút. Treblinkában hal meg.

Tévedtem, tévedtem. Nem Treblinkában hal meg. És nem is kislány, hanem kislány. De hát ezek a gyerekek annyira egyformák: a körmök rövidre vannak rágva, az ujjak puhák és tömpék. Mégiscsak kislányé ez a kéz, a kislány neve Irena. Litván, Vlnából jött. Összevissza beszélek, mert mindent egyszerre szeretnék elmondani. Hogy is lenne litván! Csak első pillantásra tűnt szókének. Igen, szókének tűnt, pedig a haja egész sötét és göndör. Valójában – és ez az igazság – Gavrielának hívják. Szalonikiben született, és

1943 februárjában kerül Auschwitzba. Túléli a háborút, de elveszti az anyját és a hazáját. Később Párizsban telepszik le és francia könyvelő lesz belőle. Igen, így is történhet.

A férje egy nagyon kedves, gyér hajú tisztviselő a BNP Paris Banknál, de ez egyáltalán nem tartozik a történethez. Gavriela franciául gondolkodik, és görögül felejt. Az anyja nevét, Domna, egyre inkább úgy hallja, mintha a francia *átok* szó visszhangzana belőle. A gyerekeivel is csak franciául beszél, a görög irodalmat szintén francia fordításban olvassa. A keze kifejezetten csúnya, az ujjai rövidek, ezért még a férjétől kapott ékszereket sem viseli. Egy bőrdozobban tartja őket. Gavriela nem boldog, mert ez Párizsban is keveseknek sikerül, de tulajdonképpen elégedett. Van egy barátnője, akivel együtt járnak vásárolni.

A barátnő feltűnően hasonlít Gavrielára: amikor a metrón egymás mellett ülnek, az utasok rendre testvéreknek nézik őket. A barátnő egyébként félig román, félig magyar, és neki is őszülő, göndör haja van. Tudom, ez így egyre bonyolultabban hangzik, de nem simíthatjuk fényes bojtá a valóság széttartó, kusza szálait. A barátnőnek szintén csúnya keze van, de már nem foglalkozik vele, mert öreg.

Ezt a kezet hajdanán valaki elengedte. Az anyjának annak idején szeretője volt Kolozsváron. Amikor híre ment, hogy kiürítik a gettót, a szerető szerzett két menlevelet. Az anya három napig tépelődött, aztán elment a szeretővel, és magára hagyta az akkor négyéves Cosminát. Azt gondolta, inkább a saját életét menti. Egy csomagot tett a gyerek ölébe, aztán elindult, hátra se nézett. Ez az Írisz-telepen történt, 1944. május 13-án. Mindez csakis azért érdekes, mert Cosmina fia később szintén május 13-án született, és David lett a neve. Természetesen semmi köze nincs a varsói gettóban látott kisfiúhoz, akinek ugyanez volt a neve, de akit később mindenki elfelejtett. Ezt a Davidot nem felejtették el. Magyar dédapja, aki a háború poklát valahogy túlélte, de Ceaușescu mennyszáját már nem, még pont értesült a születéséről. És rossz ötletnek tartotta a David nevet, de ez nem tartozik ide. A fiú az elengedett kéz történetét viszont

(és szerencsére) nem tőle tudta meg, hanem a téglagyári gettó más lakóitól, akik rémülten és haragosan dajkálták annak idején az elárvult Cosminát.

Hazudtam, de valamiért így láttam helyesnek. David sohasem tudta meg, hogy az anyja kezét valaki elengedte. Senki nem maradt ugyanis, aki még találkozhatott volna vele, és elmondhatta volna, hogyan könyörgött annak idején az anya a szeretőnek, hogy adja neki mindkét menlevelet, és hogyan győzött végül szerelmes, megzavart fejében az élni akarás. Gavriela sem ismeri ezt a történetet, ő egy másik történetet hallott az elengedett kézről. Ő úgy tudja, hogy mindez a távoli Litvániában, Vilniusban történt, és hogy a kislányt valójában Irenának hívták. Hogy Irena kezét engedték el, és Irena anyja hagyta ott a gyereket. És azt is tudni véli, hogy egyikőjük sem élte túl a háborút.

Mindez persze ellenőrizhetetlen. Keringenek a nevek, nehéz volna mindennek utánajárni. Többnyire feltételezésekre kell hagyatkoznunk. A krétás kísérlet például elméletben megvalósítható, hiszen a vonaloknak van kiterjedésük. Dawidnak vélhetően igaza volt. Ha az ember végtelen hosszú ideig köröz ugyanazon a felületen, akkor a rajz egy idő után kúp formában kiemelkedik az asztallapból, és tapintható domborulatot alkot, ami nem azonos a fán található csomóval. Papíron is ki lehet próbálni, ám a világon még soha senkinek nem volt türelme hozzá, hogy elegendő ideig csinálja.